

Курс: Етика и сигурност в научните изследвания

Продължителност: 15 академични часа, без кредити

Целева група: докторанти и учени-изследователи на БАН

Форма: присъствена

1. Анотация на курса

Курсът има за цел да изгради у докторантите и учените-изследователи задълбочено разбиране за етичните принципи и изисквания, които регулират научната дейност, както и за значимостта на сигурността при работа с научни данни, процеси и резултати. Обучението разглежда етиката и сигурността като неразделни елементи от качествените, отговорни и надеждни научни изследвания. В рамките на курса се анализират основните принципи на научната етика и Европейският етичен кодекс за почтеност на учените, както и типичните нарушения на етичното поведение и механизмите за тяхното предотвратяване и санкциониране. Специално внимание се отделя на новите етични предизвикателства, възникващи в условията на дигитализация, използване на големи данни, изкуствен интелект и развитие на зелени технологии. Курсът разглежда и въпросите, свързани със сигурността на научните изследвания, включително защитата на бази данни, изследователски процеси и научни продукти, рисковете от неоторизиран достъп, кражба и намеса, както и добрите и лошите практики в управлението на сигурността. След завършване на курса участниците ще могат да идентифицират етични и свързани със сигурността рискове и да прилагат адекватни мерки за тяхното управление в научната си работа.

2. Програма и съдържание по часове

Общ хорариум: 15 академични часа **Лекционна част:** 9 академични часа

Практическа част: 6 академични часа

Модул 1. Основни принципи на научната етика

3 акад. часа (2 лекционни / 1 практически)

Разглеждат се принципите на почтеност, честност, обективност, отговорност и прозрачност в научните изследвания, както и ролята им за доверието в науката. Практическо упражнение: анализ на кратък етичен казус, свързан с научна публикация или изследователски проект.

Модул 2. Европейски етичен кодекс за почтеност на учените

2 академични часа (1 лекционни / 1 практически)

Анализират се основните положения на Европейския етичен кодекс, правата и задълженията на изследователите и институционалната отговорност. Практическо упражнение: идентифициране на етични изисквания по кодекса за конкретна научна дейност.

Модул 3. Нарушения на етичното поведение и механизми за противодействие

3 академични часа (2 лекционни / 1 практически)

Разглеждат се форми на научна недобросъвестност (плагиатство, фабрикуване и фалшифициране на данни, конфликт на интереси) и механизмите за превенция и санкциониране. Практическо упражнение: разпознаване на етични нарушения в примерни ситуации и обсъждане на адекватни реакции.

Модул 4. Етични предизвикателства в условията на дигитализация и зелени технологии

3 академични часа (2 лекционни / 1 практически)

Анализират се етични проблеми, свързани с използването на цифрови технологии, изкуствен интелект, големи данни, както и с развитието на зелени технологии и ресурсна ефективност. Практическо упражнение: групов анализ на етичен проблем, възникващ при дигитален или „зелен“ научен проект.

Модул 5. Сигурност в научните изследвания: рискове и добри практики

4 академични часа (2 лекционни / 2 практически)

Разглеждат се значимостта на сигурността, основните рискове (нежелан достъп, кражба, намеса), както и добри и лоши практики за защита на данни, процеси и научни продукти. Практическо упражнение: идентифициране на сигурностни рискове в научен проект и формулиране на базови мерки за защита.